

«Конвертування Смарагдової мережі в мережу Natura 2000»

Смарагдова мережа і Natura2000

Смарагдова мережа — це система охоронюваних природних територій у межах Бернської конвенції для країн поза ЄС. Мережа Natura 2000 — основа природоохоронної системи в ЄС. Перехід до Natura 2000 є не лише зобов'язанням за Угодою про асоціацію, а й елементом стратегічного наближення України до членства в Європейському Союзі.

Смарагдова мережа — механізм охорони природи, діє на основі Резолюцій 4 і 6 Бернської конвенції.

Natura 2000 — обов'язкова мережа ЄС, заснована на Пташиній та Оселищній директивах.

Україна має поступово трансформувати Смарагдову мережу у відповідності до вимог ЄС.

Юридичне значення конвертації Смарагдової мережі в Natura2000

- Перехід означає не просте перейменування ділянок, а:
- транспозицію директив ЄС у національне законодавство;
- створення ефективних механізмів управління, моніторингу й охорони;
- адаптацію системи планування, землекористування та правового захисту.

Умови для конвертації

1. Повна імплементація Пташиної та Оселищної директив.
2. Наявність дієвих інституцій управління й контролю.
3. Достатність запропонованої мережі (охоплення всіх релевантних видів і оселищ).
4. Подання повного пакету ділянок до Європейської Комісії до вступу в ЄС.

Наукові виклики конвертації: що з «надлишковими» об'єктами?

У Смарагдовій мережі є види та оселища, які не охоплюються директивами ЄС.

Вони не включаються до Natura 2000, але можуть зберігатися через національні категорії охорони.

Важливо зберегти цілісність охорони, навіть якщо вона виходить за межі *acquis* ЄС.

Практичний досвід Польщі

- Польща розпочала з ідентифікації об'єктів для Смарагдової мережі (до вступу в ЄС).
- Досвід і дані стали основою для створення мережі Natura 2000.
- Закон «Про охорону природи» (2004) закріпив нову систему.
- Була врахована специфіка землекористування, лісівництва, сільського господарства.

Проблеми та судові рішення щодо Natura 2000 у Польщі

- C-432/21 — керування лісами без врахування охоронного статусу.
- C-441/17 — вирубка у Біловезькій пущі, що порушила правила Natura 2000.
- C-301/05 — несвоєчасне визначення охоронюваних територій.

Висновок: несвоєчасне впровадження директив призводить до санкцій та судових справ.

Приклад Великої Британії: з Natura 2000 у Смарагдову мережу

- Після Brexit Британія передала свої 284 СЗЗ та 657 СОЗ до Смарагдової мережі.
- Перехід тривав у два етапи (2020–2021).
- Використано збережені положення Оселищної директиви.
- Основна складність — неповна відповідність оселищ між двома системами.

Сценарії конвертації ділянок у Британії (Tranche 1 і 2)

1. Пряме перенесення (1:1 відповідність).
2. Об'єднання кількох ділянок в одну.
3. Часткове перенесення або поділ.
4. Відсутність відповідника.
5. Ускладнені ситуації — комбіновані сценарії з оцінкою якості та площ.

Категорії співвідношень оселищ (Natura2000 → Смарагдова мережа)

1. Повна відповідність
2. Багато до одного
3. Часткове покриття
4. Одне до багатьох
5. Відсутність відповідника
- 6–9. Комбіновані варіанти (змішані відповідності з частковим накладанням)

Ці категорії важливі для аналітики й прогнозування при створенні Natura2000 в Україні.

Уроки для України

1. Необхідна «не копія», а «наукова ревізія» Смарагдової мережі.
2. Повна імплементація директив — ключ до успіху.
3. Інституційна спроможність має йти паралельно із законодавчим оновленням.
4. Варто враховувати й адаптувати позитивний та негативний досвід інших держав, зокрема Польщі та Великої Британії.